

N:o 2.

Af herr **C. J. F. Ljunggren**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående lagstiftning för stäffande af illojal konkurrens.

Vid sistlidna årets riksdag hemställde jag i motion n:o 100, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning, hvad till stäffande af en öfverhandtagande illojal konkurrens kunde i lagstiftningsväg åtgöras, samt att Riksdagen måtte få sig förelagdt det förslag till lagstiftning i ämnet, hvartill den verkställda utredningen kunde föranleda. Vid behandlingen af motionen i lagutskottet gjorde sig tvenne olika meningar gällande.

Under det att utskottets majoritet hemställde, att Riksdagen, i anledning af förevarande motion, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, hvilka lagbestämmelser kunde anses erforderliga och lämpliga till stäffande af illojal konkurrens, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill den verkställda utredningen kunde föranleda, yrkade reservanterna, att Riksdagen måtte afslå såväl motionen som utskottets hemställan.

Första Kammaren biträdde utan votering och efter en kort debatt reservanternas afstyrkande, hvaremot Andra Kammaren utan diskussion beslöt biträda utskottets skrifvelseförslag.

Då frågan således förföll förra riksdagen, tillåter jag mig återupptaga densamma i år, men i något modifierad form och med närmaste avslutning till den ståndpunkt, som intogs af lagutskottets majoritet.

Jag får därför härmed anföra följande:

I min förra motion angaf jag, att redan år 1897 i Andra Kammar-
ren väcktes en motion (n:o 50), hvari hemställdes, att Riksdagen måtte

hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag till lagstiftning emot den tilltagande illojala konkurrensen.

Mitt referat af vissa delar af 1897 års lagutskotts utlåtande finner jag ej vara skäl att nu upprepa, utan inskränker jag mig härmed till att angifva, det utskottets afstyrkande af motionen hufvudsakligen hade sin grund i uppfattningen om lagstiftningsåtgärders otillräcklighet för olägenheternas afhjälpan samt att utskottet därjämte ansåg, att det kraftigaste botemedlet vore till finnandes utom lagstiftningens råmärken i en upplyst opinion, som förstode att till deras rätta värde uppskatta försöken att genom öfverdrifter och osanna uppgifter tillskansa sig ekonomisk fördel.

Från nämnda motions behandling inom kamrarna må emellertid här anföras, att från flera håll uttalades stora sympatier för ifrågasatt lagstiftning samt att lagutskottets ordförande tillkännagaf, det man inom utskottet varit mycket betänkt på att föreslå en skrifvelse i ämnet, men att det syntes utskottet vara endast ett fåtal bland alla af den illojala konkurrensen härrörande olägenheter, som på lagstiftningens väg kunnat afhjälpas.

Efter frågans fall vid riksdagen 1897 ansågs det i intresserade kretsar icke vara opportunt att ånyo i motionsväg söka ernå uppslag till lagstiftning, utan började man då i stället att hänvända sig till Kungl. Maj:t i ämnet. Sålunda anhöll manufakturhandlareföreningen i maj 1898 i underdånighet, det Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lagstiftning emot den illojala konkurrensen och att därvid i hufvudsak tillgodose de önskemål, som af nämnda förenings särskilda kommitterade framhållits i ett betänkande af år 1896, hvilket dels af motionären i Riksdagen 1897 åberopats, dels ock af föreningen fogades till dess underdåniga skrifvelse.

Kungl. Maj:t remitterade ärendet till kommerskollegium med anmodan att, sedan tillfälle lämnats Sveriges allmänna handelsförening att yttra sig öfver framställningen, afgifva eget utlåtande.

Sveriges allmänna handelsförenings förvaltningsutskott afgaf i anledning af remissen i slutet af år 1898 å föreningens vägnar underdånigt betänkande, i hvilket framhölls, det föreningen redan 1896 vid allmänna mötet i Malmö haft frågan om åtgärders vidtagande emot den illojala konkurrensen under öfverläggning och därvid uppdragit åt styrelsen — och denna i sin ordning åt förvaltningsutskottet — att söka ernå lämpliga lagbestämmelser till undanröjande af ifrågavarande missbruk och olägenheter.

Utskottet yttrade vidare:

»På hösten samma år — 1896 — tillkom det på föranstaltande af manufakturhandlareföreningen i Stockholm utarbetade, den 27 november

dagtecknade yttrande och förslag, som nu är föremål för den nådiga remissen; och nämnda förening anhöll hos Sveriges allmänna handelsförening om dess yttrande öfver förslaget samt om handelsföreningens understöd för en tilltänkt framställning i ämnet till Eders Kungl. Maj:t. Innan något i anledning häraf hann åtgöras, väcktes vid 1897 års riksdag motion om lagstiftning mot illojal konkurrens, hvarvid motionären åberopade manufakturhandlareföreningens ifrågavarande utredning. Denna motion föranledde emellertid icke till någon åtgärd.

Med anmälan om hvad sålunda förekommit hänsköt handelsföreningens styrelse frågan till årsmötet 1897, då föreningen, under uttalande af sina sympatier för frågan om stärfjande af den illojala konkurrensen, fortfarande öfverlämnade ärendet åt styrelsens vidare åtgärd.

I anledning af detta uppdrag öfversändes genom förvaltningsutskottets försorg till samtliga föreningsledamöter, omkring 3,000 till antalet, äfvensom till respektive köpmansföreningar m. fl. tryckta frågeformulär med anhållan om svar å däri angifna frågor angående den illojala konkurrensen. De inkomna svaren, dels af enskilda affärsmän och dels af sammanslutningar af affärsmän inom olika trakter af landet, uttala nästan utan undantag den öfvertygelsen, att kraftiga åtgärder äro af nöden för att motverka den alltmer tilltagande illojala konkurrensen.

Af den sålunda lämnade redogörelsen torde noggrant framgå, att inom landets handelskår förefinnes en ganska allmän opinion angående behovet af lagstiftningens ingripande till skydd mot en oärlig konkurrens inom affärslifvet.

Då förvaltningsutskottet nu går att å Sveriges allmänna handelsförenings vägnar i underdånighet yttra sig öfver den remitterade underdåniga framställningen, vågar utskottet, med stöd af öförmälda opinion, på det kraftigaste instämma i manufakturhandlareföreningens hemställan om utarbetande och framläggande af förslag till lagstiftning i öförmälda hänseende. Det torde härvid få framhållas, hurusom vissa former af den illojala konkurrensen, särskildt de, som i manufakturhandlareföreningens förslag sammanförts under benämningen »svindelaktig reklam», under de senaste åren vunnit en sådan spridning, att, enligt utskottets mening, allvarlig fara anses vara för handen och snar bot i synnerligt hög grad behöflig.

Beträffande härefter innehållet af en eventuell svensk lagstiftning emot illojal konkurrens delar utskottet i det hela den uppfattning, som gjort sig gällande i manufakturhandlareföreningens remitterade yttrande och förslag. Sålunda finner äfven utskottet för sin del uppenbart, att berörda lagstiftning bör rikta sig emot de konkurrensformer, som i öförmälda

mälda yttrande benämnas svindelaktig reklam och skadande af annans kredit, äfvensom mot förekommande missbruk vid realisation af konkursbo, och har utskottet intet att erinra mot manufakturhandlareföreningens härutinnan framställda förslag. I likhet med nämnda förening anser utskottet vidare, att föreskrifter, motsvarande tyska lagens stadganden om otydliga myckenhetsförhållanden, för närvarande icke med nödvändighet påkallas af förhållandena här i landet, om än exempel på missbruk i sagda hänseende icke saknas.

Däremot skiljer sig utskottet från manufakturhandlareföreningen i fråga om behöfligheten af åtgärder mot nyttjande af namn eller firma i syfte att vilseleda.

Föreningen har väl erkänt, att de svenska lagbestämmelserna icke innebära samma trygghet mot obehörigt brukande af namn, firma eller varumärke som föreskrifterna i den nya tyska konkurrenslagen, hvarjämte framhållits, att för sådana särskilda affärsbeteckningar, som icke kunna registreras eller af annat skäl icke registrerats, här i landet saknas allt skydd; men då afsevärda olägenheter i berörda hänseenden icke kommit till manufakturhandlareföreningens kännedom, har den ansett lagstiftningens ingripande ej böra för närvarande påkallas.

Utskottet tillåter sig härutinnan meddela, att handelsföreningen med sitt vidsträcktare verksamhetsområde haft en annan erfarenhet, i det att mer än en gång fall förekommit, då missbruk, särskildt af firmanamn, ägt rum; och att dylika förhållanden icke oftare erhållit offentlighet, torde i själfva verket få tillskrifvas den omständigheten, att, såsom jämväl manufakturhandlareföreningen medgifvit, gällande lag icke lämnar tillräckligt stöd för missbrukens beifrande. I synnerhet torde skyddet för firmanamn vara i behof af förstärkning. Under det nämligen varumärkesregistret föres gemensamt för hela riket af patent- och registreringsverket i Stockholm, sker firmaregistreringen hos de lokala myndigheterna, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och magistraterna; och firmalagen innehåller endast, att firma skall tydligt skilja sig från andra för samma kommun förut i handelsregistret intagna, ännu bestående firmor. Då med nutidens lätta samfärdsel åtminstone de större firmornas verksamhet i allmänhet utsträcker utöfver en kommuns område, är det tydligt, att anförda bestämmelser lämna fältet öppet för en snart sagdt ohejdad konkurrens genom missbruk af firmanamn. På grund häraf och då äfven i fråga om konkurrensen inom samma kommun den nuvarande lagstiftningen enligt utskottets mening icke är tillfredsställande, samt icke heller varumärkeslagen, hvilken snart är femton år gammal, kan anses till fullo motsvara näringslivets nuvarande kraf, finner utskottet högeligen önskvärdt, att

behovet af ökad skydd för firma och varumärken må komma under öfvervägande vid afgifvande af förslag till lagstiftning emot illojal konkurrens.

Därjämte är utskottet af den uppfattning, att förrådet af handels- och yrkeshemligheter äfven bör blifva föremål för lagbestämmelser, då det visat sig, att förseelser i detta afseende icke sällan förekomma.

Beträffande slutligen de i manufakturhandlareföreningens yttrande och förslag berörda afbetalningsaffärerna, tillåter sig utskottet fästa Eders Kungl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet däpå, att, enligt hvad inom Sveriges allmänna handelsförening vitsordats, spridningen af dylika affärer under de senaste åren tilltagit, till skada icke blott för de ärligt täflande handelsidkarne, utan måhända ännu mera för den köpande allmänheten. Utskottet vågar därför hemställa om lagstiftningens snara och kraftiga ingripande emot de osunda afbetalningsaffärerna.

Sedan utskottet sålunda angifvit Sveriges allmänna handelsföreningens ställning till frågan om den illojala konkurrensen och dess uppfattning af manufakturhandlareföreningens remitterade yttrande och förslag, vågar utskottet ännu en gång i underdånighet framhålla behovet af en lagstiftning i ämnet samt lika underdånigt hemställa, att de af utskottet här ofvan angifna synpunkter måtte vid en sådan lagstiftning vinna nådigt beaktande.»

Kommerskollegium afgaf den 27 november 1900 underdånigt utlåtande i ärendet och anförde däri, att kollegium väl ansåge synnerligen önskvärdt, att en ändamålsenlig lagstiftning, riktad emot illojal konkurrens, äfven i andra afseenden än dem, rörande hvilka stadganden redan förefunnos i gällande författningar angående patent, angående firma, angående skydd för varumärken samt för vissa mönster och modeller med flera särskilda ifrågavarande ämne berörande författningar, kunde åvägbringas, men att det syntes kollegium föga antagligt, om ens möjligt, att betryggande föreskrifter i ämnet kunde, utan att dessa hämmande ingrepe på näringsfrihetens område, åstadkommas med tillämpning af det tyska systemet. Snarare torde då, enligt kollegii uppfattning, det franska systemet vara lämpligt att läggas till grund för en lagstiftning rörande ifrågavarande angelägenhet. Men kollegium ansåge dock i hvad fall som helst en närmare utredning härutinnan böra äga rum, innan utarbetande af lagförslag i ämnet kunde ifrågakomma, och påpekade därjämte, att inrättandet af särskilda handelsdomstolar borde vara en förutsättning för

bringande till stånd och för tillämpning af en lagstiftning emot illojal konkurrens.

Då emellertid sådana domstolar icke ännu funnos i landet, ansåg kollegium anledning till åvägabringande af den för åsyftade frågas närmare bedömande erforderliga utredningen för närvarande icke vara för handen, i betraktande hvaraf, och då Riksdagen så nyligen som år 1897 afslagit väckt motion i ämnet, kollegium fann sig icke kunna tillstyrka, att den af manufakturhandlareföreningen i Stockholm gjorda ansökningen måtte till vidare åtgärd föranleda.

Med anledning af detta kommerskollegii afstyrkande utlåtande, som är anmärkningsvärdt särskildt i det afseendet, att knappast någon hänsyn tagits till det betydelsefulla inlägg i frågan, som gjorts af Sveriges allmänna handelsförening, lät Kungl. Maj:t hela ärendet bero.

I Sveriges allmänna handelsförenings årsberättelse till mötet i Gäfle 1901 säger förvaltningsutskottet följande:

»Under året — 1900 — har kommerskollegium i afgifvet utlåtande i anledning af väckt fråga om lagstiftning mot illojal konkurrens på anförda skäl för närvarande afstyrkt sådan lagstiftning. Utskottet har i anledning häraf till behandling upptagit detta spörsmål och funnit kommerskollegii motivering för dess afstyrkande föga öfvertygande.

Kollegiet anser, att införandet af handelsdomstolar bör föregå lagstiftning emot illojal konkurrens. Detta skäl torde icke böra tillmätas någon större betydelse redan af den anledning, att, äfven om handelsdomstolar infördes i vårt land, detta ej kan ske i sådan omfattning, att de allmänna domstolarnas medverkan för tillämpningen af lagstiftning mot illojal konkurrens kan undvaras. Vidare torde de allmänna domstolarna genom den af regeringen beredda nya bevisningslagen med däri förekommande bestämmelser om sakkunniga sättas i stånd att tillämpa en dylik lagstiftning likaväl som annan lagstiftning på olika områden af näringslivet, hvarför särskilda domstolar hvarken nu finnas eller ifrågasatts. Kommerskollegium tillmäter särskild betydelse däråt, att frågan om lagstiftning mot illojal konkurrens för några år sedan af Riksdagen afböjts. Med kändedom om den ofantliga svårigheten att på enskild framställning i Riksdagen drifva fram lagfrågor kan utskottet icke finna, att något synnerligt afseende bör fästas vid denna omständighet. Lagutskottet, som till öfvervägande delen består af personer, som äro främmande för handels-

intresset, afstyrkte lagstiftning mot illojal konkurrens och afgjorde därigenom frågans öde i Riksdagen.

Beträffande formen för lagstiftning mot illojal konkurrens yttrar kommerskollegium i berörda utlåtande, att det franska systemet, som med generella bestämmelser vill träffa alla arter af sådan konkurrens, vore att föredraga framför det tyska systemet, som vänder sig mot vissa bestämda, vanliga och lätt påvisbara former af illojal konkurrens. Denna kollegii uppfattning kan utskottet icke biträda. Med de svaga processuella hjälpmedel, hvaröfver den svenska rättsskipningen förfogar, skulle en lagstiftning enligt det franska systemet blifva till föga gagn. Genom att vända sig mot alla upptänkliga arter af illojal konkurrens skulle man riskera att icke träffa någon. Enligt utskottets mening finnes det intet tvifvel, att en svensk lagstiftning mot illojal konkurrens bör grundas på det tyska systemet, såsom i alla afseenden för våra förhållanden lämpligare än det franska.

Beträffande behovet af en sådan lagstiftning torde inom köpmänskretsar ej vara mer än en åsikt. Stockholms specerihandlareförening har helt nyligen gifvit uttryck åt denna åsikt genom ett cirkulär, som äfven tillställts handelsföreningen och hvarigenom specerihandlareföreningen kraftigt framhåfver behovet af lagstiftning mot illojal konkurrens.

Under sådana förhållanden kan utskottet för ingen del betrakta kommerskollegii berörda uttalande såsom ett sista ord i frågan. Det bör fasthellre uppkalla köpmännen till kraftiga åtgärder för hämmande af det onda. Utskottet har emellertid icke velat väcka något förslag i frågan, då utskottet har anledning att antaga, att en annan handelskorporation, manufakturhandlareföreningen i Stockholm, som bragt frågan på tal, också skall fullfölja densamma. Utskottet vill emellertid betona, att en lagstiftning mot illojal konkurrens bör vara vida kraftigare än den, som hos oss funnit uttryck, exempelvis i firma- och varumärkeslagarna. Lagen bör i långt större utsträckning taga hänsyn till den brottsliga afsikten; hvar helst den tydligt uppenbarar sig, bör den näpasas».

Såsom var att vänta, kunde köpmännens korporationer icke låta det bero vid den utgång frågan erhållit hos Kungl. Maj:t genom kommerskollegii afstyrkande utlåtande.

I november 1903 väcktes ärendet åter på tal hos Kungl. Maj:t genom en petition från följande köpmansföreningar i Stockholm:

Stockholms specerihandlareförening,

Manufakturhandlareföreningen i Stockholm,
Stockholms järnkramhandlareförening,
Stockholms skohandlareförening,
Centralstyrelsen för Sveriges skomakeriidkareföreningar,
Stockholms mjölk- och diversehandelsförening,
Stockholms glas- och porslinshandlareförening samt
Stockholms lysoljehandlareförening,

hvilka i underdånighet anhöllo, det Kungl. Maj:t tacktes med snaraste efter verkställd utredning till Riksdagen aflåta proposition om lag till hämmande af den illojala konkurrensen samt om de lagföreskrifter i öfrigt, till hvilka Kungl. Maj:t af den gjorda framställningen kunde finna anledning.

Det får antagas, att Kungl. Maj:t, till följd af den vid sistlidna årets riksdag i ämnet väckta motionen samt i öfrigt på grund af kommerskollegii trenne år förut afgifna utlåtande, icke fann anledning föreligga till vidare behandling af det i petitionen anförda önskemålet om lagstiftning emot den illojala konkurrensen. Allt nog, petitionen har icke föranledt till någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Jag anförde i min motion förra året, att det ju kunde synas egenomligt, att jag påkallade Riksdagens uppmärksamhet så omedelbart efter det att flera köpmansföreningar petitionerat i ämnet hos Kungl. Maj:t, men jag angaf också såsom skäl härför bland annat den omständigheten, att en tidigare underdånig framställning i samma syfte icke ledt till något resultat efter 1¹/₂ års förberedande behandling. Vidare tillät jag mig uttrycka en förmodan, att, därest petitionen af november 1903 skulle remitteras till kommerskollegium för yttrandes afgifvande, densamma därstädes kunde blifva föremål för liknande afstyrkande, som kom en föregående framställning till del, och detta måhända desto snarare, som 1903 års petition i flera detaljer gick längre, än man rimligen kunde begära få inrymdt i en lagstiftning, afsedd att hämma den illojala konkurrensen.

Jag anser fortfarande, liksom jag antydde i förra årets motion, att Kungl. Maj:t med större lätthet kan intressera sig för ifrågavarande lagstiftning och för vissa därmed sammanhängande lagändringar, särskildt i tryckfrihetsförordningen, om Kungl. Maj:t finge tillfälle erfarå Riksdagens åsikter. Därför har jag ansett mig böra draga ärendet ånyo under Riksdagens pröfning, viss på, att det snart endast skall vara en tidsfråga, när statsmakterna vilja tillmötesgå köpmannaintresset i landet genom att gifva ett välbehöfligt värn i lagstiftningen gentemot en orättfärdig konkurrens.

Från lagutskottets behandling af min motion vid sistlidna årets riksdag har jag att anföra, att från Sveriges allmänna handelsförenings förvaltningsutskott till lagutskottet ingått följande den 15 februari 1904 dagtecknade skrifvelse:

»Det arbete, som under de senaste åren pågått bland Sveriges köpmän för stärfjande af den illojala konkurrensen, har med noggrann uppmärksamhet blifvit följdt af Sveriges allmänna handelsförening; och har föreningen jämväl själf deltagit i arbetet. Med lifligt intresse har föreningens förvaltningsutskott tagit del af den motion i detta ämne — n:o 100 —, som vid innevarande riksdag blifvit väckt af ledamoten i Andra Kammaren herr C. J. F. Ljunggren från Kristianstad och till hvilken motion jämväl handelsföreningen lämnat sin medverkan, därigenom att herr Ljunggren i ärendet beredts tillfälle till samarbete med en af föreningens förvaltningsutskott tillsatt kommitté. Då berörda motion noga motsvarar de önskningar i ämnet, hvilka hysas inom handelsföreningens förvaltningsutskott, och då detsamma är genomträngdt af öfvertygelsen därom, att snara åtgärder måste vidtagas till stärfjande af den öfverhandtagande illojala konkurrensen, får detsamma härmed vördsamt hemställa, att bifall till motionen måtte af lagutskottet förordas.»

Vidare torde jag i detta sammanhang få anföra, att frågan om lagstiftning emot den illojala konkurrensen ånyo förekom vid Sveriges allmänna handelsförenings årsmöte sistliden sommar, och beslöt mötet, efter uttalande af behovet af en lag, som skyddar den ärliga och lojala konkurrensen och om möjligt utrotar eller åtminstone begränsar den illojala konkurrensen, att uppdraga åt styrelsen och förvaltningsutskottet att fortfarande verka för vinnande af nämnda önskemål.

Jag går nu att i hufvudsak upprepa den väsentligaste delen af min förra motion och återoppar, hvad jag i början här omnämmt, att jag i viss mån ackommoderat mig efter de synpunkter, från hvilka lagutskottets majoritet sett föreliggande lagfråga.

Behovet af lagstiftning.

Det torde tillåtas mig förutskicka en definition å uttrycket »illojal konkurrens» för att därigenom framhålla, hvad jag i denna min nya framställning till Riksdagen ämnar begränsa mig till.

Såsom en yttring af illojal konkurrens betecknar man sådan handling af en näringsidkare, hvarigenom han på ett orättfärdigt sätt eller med beräkning på köparens godtrogenhet och oförstånd söker att draga kunder till sig till förfång för konkurrenter.

Med angifvande af denna allmänt kända definition för »illojal konkurrens» har jag också velat antyda, att det här uppenbarligen gäller det allmänna, d. v. s. statens plikt att värda om folkets känsla för rättfärdighet i affärer, så att en lagstiftning må värda ordnad, som stadgar påföljd för straffbara handlingar och sålunda äfven i viss mån skyddar den lojale affärsmanen i hans rättmätiga förvärf.

Att en orättfärdig konkurrens måste anses vara straffbar ej endast mot konkurrenter utan äfven emot allmänheten, som bedrages, torde vara så påtagligt, att härom icke behöfver vidare ordas. Det kan således med fog påstås, att en lucka förefinnes i den lagstiftning, som icke gifver tillfälle till beifrånande af dylika handlingar.

Så stor lär väl ändå icke vår näringsfrihet vara, att det allmänna kan tillstodja nästan hvarje försök att begagna sig af folks godtrogenhet eller bristande iakttagelseförmåga för att »göra affärer». Där sådant opåtaladt får passera, kan man verkligen säga, att »staten är i fara», ty lika mycket som statens välfärd är beroende af dess ekonomiska framgång, lika mycket är denna återigen beroende af folkets moraliska utveckling samt dess känsla för rättfärdighet i köpskap.

Mångahanda exempel skulle kunna anföras, som påvisa, hurusom staten stiftat lagar i ändamål att verka såsom skydd mot »illojalitet» i affärer. Jag vill här endast fästa uppmärksamheten på den lag, som vid nu förevarande ärendes tidigare handläggning alls icke beaktats, nämligen den så kallade ockerlagen af 1901. I denna lag nämnes uttryckligen, att den, som vid försträckning af penningar begagnar sig af någons »oförstånd eller lättsinne», begår en straffvärd handling. (Ordet lättsinne får här anses vara synonymt med »obetänksamhet» eller »bristande iakttagelseförmåga».) Nu kan man med fullt skäl fråga, om icke någon gång, för att ej säga i de flesta fall, motiverna till den yttring af illojal konkurrens, som man plägar kalla den »svindelaktiga reklamen», just hafva sitt ursprung i beräkningar att draga nytta af folks oförstånd, obetänksamhet eller bristande iakttagelseförmåga. Har staten därför i ett analogt fall stiftat lag, bör den lojale affärsmanen och allmänheten i öfrigt kunna hafva rätt att fordra statens skydd medelst lagstiftning i förevarande fall.

Att behovet af lagstiftning mot en öfverhandtagande illojal konkurrens förefinnes, därom lærer det väl numera knappast råda tvifvel. Äfven många af dem, som vid frågans tidigare behandling i Riksdagen motsatt sig väckta motioner, hafva uttalat sig för önskvärdheten af att på lagstiftningens väg kunna råda bot för anmärkta olägenheter. Det gäller sålunda nu blott att finna bästa sättet att åstadkomma lämpliga lagbestämmelser. Om det än möjligen kan vara svårt att från början träffa

det rätta i en ny lagstiftning och att i här ifrågavarande ämne ernå en effektiv lag för alla de tänkbara — för att icke äfven säga de otänkbara — fall, där den illojala konkurrensen söker sig fram, kan man dock därför icke hafva rätt att låta det allt fortfarande anstå med ens de enklaste försök att få till stånd en utredning om hvad som i lagstiftningsväg lämpligen bör erfordras till stärfjande af de oftast förekommande yttringarna af en orättfärdig konkurrens.

Det torde nog också få anses allt mera tydligt, att man icke gärna i längden kan låta sig lockas till den utopi, att bästa botemedlet mot de anmärkta oegentligheterna vore att söka hos en upplyst opinion, som förstode att till deras rätta värde uppskatta försöken att genom öfverdrifter och osanna uppgifter tillskansas sig ekonomisk fördel. Om man någonsin bör vara rädd för att genom luckor i lagstiftningen bereda, hvad man plägar säga, »skälmarna ett godt skratt», så lär det väl vara just i sådant hänseende, som här nämnda. Erfarenheten har ju med bestämdhet ådagalagt, att det onda alltjämt förvärras — och likväl kan ingen vilja bestrida, att icke en förändring till det bättre åstadkommits under årens lopp såväl i en god folkupplysning som öfver hufvud taget i det allmänna rättsmedvetandet.

Det torde af hvad jag redan anfört tydligt framgå, att önskningarna beträffande lagstiftning mot illojal konkurrens sedan många år äro mycket utbredda inom landets handels- och köpmansföreningar. Denna omständighet bör icke lämnas obeaktad af Riksdagen, ty den angifver ju faktiskt, att den praktiska erfarenheten gjort sig fullt förtrogen med den begärda lagstiftningens all sidor, både de gynnsamma och de, hvilka kunna sägas hafva vissa svagheter. Man har sedan länge inom affärskretsar gått från den sangviniska åsikten att kunna vinna något emot den illojala konkurrensens fortskridande genom att på frivillighetens väg medelst enskilda initiativ och utan lagstiftningens hjälp göra propaganda. Alla försök i den vägen hafva visat sig otillräckliga. Endast till lagens hjälp ställer man numera sin förhoppning, viss om att lagar verkligen förmå grundlägga en sedelärande opinion hos folket.

Den lyckligaste och med vår rättsordning bäst öfverensstämmande formen för den ifrågasatta lagen lär obestriddligen vara att finna i det tyska systemet med dess tillämpning å de mest vanliga yttringarna af illojal konkurrens. En dylik lagstiftning efter bestående föredöme får därför icke betraktas såsom ett farligt experiment, som man bör akta sig för i det längsta. Tvärtom, man får fastmer söka taga tiden i akt, så att

den icke går förbi oss och lämnar våra lojala affärsmän utan det skydd, som de efter noggrant öfvervägande upprepade gånger göra framställning om hos regering och Riksdag.

Skulle det icke lyckas att från början stifta konkurrenslagen så, att alla verkligt åtkomliga oegentligheter kunna beifras, så lär ju alltid den utvägen stå öppen att genom revision af lagen förbättra densamma i behöfliga detaljer. För det närvarande gäller det emellertid att söka få en utredning till stånd, och gör man sig allmänt i landet den förhoppning, att Riksdagen icke längre skall vilja undandraga sig åtgärder i sådant syfte.

Jag öfvergår nu till klargörande af de vanligast förekommande yttringarna af den illojala konkurrensen, hvilka i främsta rummet borde blifva föremål för lagstiftning.

1:o) Svindelaktig reklam.

Utan gensaga lär den »svindelaktiga reklamen» vara den mest gängse formen för en illojal konkurrens; att den på samma gång är den farligaste, torde vara uppenbart för en hvar, som iakttagit dess förekomst i öfverdrifna och osannfärdiga annonser, å tryckta eller skrifna tillkännagifvanden i eller utanför affärslokaler eller medelst etiketter å varor m. m.

Ingenting är mer ägnadt att locka folks godtrogenhet än just de svindelaktiga reklamerna rörande prisbillighet och andra företräden hos en artikel, ty de äro ju baserade på att draga nytta af den mänskliga svagheten att gärna vilja tro på det, som man hoppas.

Vid bedömandet af brottsligheten hos de olika arterna af svindelaktig reklam torde man emellertid böra bortse från sådana reklamprospekt, hvilka en upplyst opinion vant sig vid att icke hänföra till de straffvärda yttringarna i fråga om konkurrens.

Från lagutskottets utlåtande sistlidna riksdag må det tillåtas mig anföra den åsikt, att dylika till svindelaktig reklam hänförliga framställningar, ehuru ur subjektiv synpunkt brottsliga, i objektivt hänseende icke kunna anses innebära någon fara för den köpande allmänheten genom att bibringa densamma oriktiga föreställningar. Så t. ex. lära ej för en hvar uppenbara öfverdrifter i framhållande af en affärs omfattning och dylikt kunna medföra någon ekonomisk skada vare sig för allmänheten eller konkurrerande affärer. Annorlunda blifver naturligtvis fallet i fråga om uppgifter, hvilkas sanningsenlighet allmänheten är fullständigt ur stånd att

bedöma och som således verkligen kunna missleda och förleda den köpande allmänheten. Jag vill tillägga rörande vissa alltför bekanta reklamprospekt, att huru »svindelaktiga» de än mången gång kunna förefalla vid en första blick, »svindelaktiga», d. v. s. bedrägligt affattade, lär man icke alltid kunna anse dem vara, så att lagstiftningen här bör träda emellan med påföljd. Hvarken efter tyska eller franska lagarna lär det heller någonsin hafva ifrågasatts att beifra sådana reklamsprospekt som s. ex. »Van Houtens cacao är bäst, i bruket billigast». Om smaken skall man ju aldrig tvista, således kan det ju aldrig vara tal om att disputeras om det rent individuella uttrycket »bäst». Rörande återigen uttrycket »billigast», så lär det ju vara möjligt för beträffande firma att påvisa, det man vid en viss behandling eller med en viss blandning af nämnda cacao kan få den att ställa sig billigare i bruket än någon annan cacao.

En lagstiftning, som afser skydd åt den lojale affärsmannen och åt den stora allmänheten mot de skadliga verkningarna af en svindelaktig reklam, bör emellertid, såsom också ofta påpekats, kunna stödja sig på en förändrad föreskrift i tryckfrihetsförordningen, gående ut därpå, att ansvaret för i tryck återgifven »lögnaktig uppgift och vrängd framställning till allmänhetens förvillande och förledande», ehvad det afser en svindelaktig affärsreklam, öfverflyttas från den ansvarige tidningsutgifvaren, respektive tryckeriägaren, till annonsören eller utspridaren af det brottsliga prospekttrycket.

Jag har här med afsikt berört såväl den mera vanliga formen för affärsmeddelanden medelst annonser i tidningar som ock det ofta förekommande sättet att medelst särskilda från tryckerier eller i skrift utgifna prospekt åstadkomma reklamer.

Utan att vilja inlåta mig på behöfligheten af en i så måtto förändrad rättegångsordning, att fri bevispröfning infördes, tillåter jag mig likväl i detta sammanhang få fästa uppmärksamheten på hvad lagutskottet i sitt utlåtande om min förra motion i ämnet anförde, nämligen, att målet synes kunna vinnas äfven utan samband med den redan länge på dagordningen stående, men allt hitintills ännu olösta frågan om fullständigt genomförande i vår lagstiftning af den fria bevispröfningens grundsats, på så sätt att ur det vid flera tillfällen framlagda omfattande lagförslaget härom utbrötes och särskildt för sig infördes bestämmelsen om befogenheten för rätten, att, där ej fullständig utredning angående skadas omfång blifvit förebragt,

bestämma skadeståndet till det belopp, som med afseende å upplysta eller eljest af rätten kända förhållanden pröfvas skäligt.

Tillika torde det icke vara olämpligt att här påpeka, det införandet af sakkunnige i handelsmål för det närvarande synes vara en tidsfråga, som, med det intresse förslaget rönt vid dess förberedande behandling, måhända står närmare före och kan hinna att vidare utvecklas i landet, innan lagstiftning emot illojal konkurrens blifver verklighet.

I tyska lagen stadgas rörande den svindelaktiga reklamen, att *provisoriska beslut* må af domstol under vissa förhållanden kunna meddelas; och torde efterföljandet af detta tillvägagångssätt samt beredande af möjlighet till verkställighet af underrätts beslut, innan de ännu hunnit taga åt sig laga kraft, vara af stor betydelse för våra svenska rättsförhållanden, då det i regel hos oss kan draga flera år, innan slutlig dom vinnes, under hvilken tid, därest ej dylikt »provisoriskt beslut» kunde anordnas och verkställighet följa, vederbörande blefve i tillfälle att fortsätta med öfverklagade förfaringssättet.

2:o) Skadande af annans näring eller kredit genom missledande påståenden eller åtgärder.

Otaliga äro de sätt, hvarpå en människa kan skada en annan genom oriktiga meddelanden, och det torde icke vara lätt att stifta lagar, som passa in på alla upptänkliga förhållanden. Vår strafflag nämner emellertid ingenting om brott, som falla under den här ofvan angifna rubriken, och likväl lär det väl med fog kunna anses fullt lika straffbart att utsprida osanna, förklenande påståenden om en konkurrens näring i syfte att skada hans förvärfvsverksamhet som att, på sätt strafflagens 16 kap. nämner, ärekränka någon. Den tyska lagen emot illojal konkurrens stadgar skadeersättning för den, som i konkurrensändamål utsprider osanna påståenden, hvilka äro ägnade att skada annans yrkesdrift eller kredit. I all sin enkelhet är denna bestämmelse särdeles behöflig i en blifvande svensk lag emot illojal konkurrens. De mest vanliga fallen af den här antydda arten af illojal konkurrens torde, i korthet anförda, vara följande:

1:o falsk uppgift, att konkurrent är konkursmässig eller att hans affär upphört;

2:o missledande uppgift om beskaffenheten af konkurrents fabrikat;

3:o utspridande af konkurrents prisnotering eller leveransbetingelser på missledande vis i ändamål att därefter underbjuda i pris eller öfverbjuda i leveransvillkor.

Sistlidne Riksdags lagutskott nämner i sitt utlåtande rörande min förutvarande motion i ämnet, att det bör tillses, att i främsta rummet åtgärder vidtagas emot sådana konkurrensformer, som jag sammanfattat under ofvanstående rubrik, alldenstund dylika handlingar, såsom riktade emot viss person eller viss affär, innebära såväl subjektivt som objektivt någonting mera straffvärdt än de konkurrensyttringar, som bestå allenast i ohemult framhävande af den egna affärens och de egna varornas förträfflighet.

På grund af hvad jag här haft äran anföra får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, hvilka lagbestämmelser kunna anses erforderliga och lämpliga till stärfjande af illojal konkurrens, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill den verkställda utredningen kan föranleda.

Stockholm den 17 januari 1905.

C. J. F. Ljunggren.

I motionens syfte instämma:

C. Faxæ.

Victor Moll.

Carl Burén.

Ivan Svensson.